

1.
1.

2.

3.

4.

5.

1769.

1. Boehmer, Georgius Ludovicus, Ord. jur. Professor: honores . . . Iammi Frederico Hesse, Ottovii Frederico Kraut, Frederico de Graffen . . . rite collatos publice indicat. . . praemissa observatione: de in jus voca-
tione Austraicali.
2. Graffen, Fredericus, de: de confessione quali-
ficata 21 nempl.
3. Hesse, Iammi Fredericus: de creditore perquis
ad massam concursus ante crediti solutionem
imperre obligato.
4. Meisterus, Chrs. Fr. Georg: de bonis uxoris
ex Romani juris praesumptione non parapherna-
libus, sed totabilibus.
5. Putterus, Iammi Stephanus: de sensu et conditione
et suprema i. i. R. G. potestatis Doctorum juris

publici antiquiorum figmento: . . .

6. Vogel, Rudolphus Tugolinus: De similitudinibus
et quomodo eos dignoscere liceat.

P 409

24
1769, 26
3

DE
CONFESSIO NE QVALIFICATA
SPECIMEN INAVGVRALE

QVOD
POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
GEORGIO III.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIBERNIAE REGE
DEFENSORE FIDEI
BRVNSVICENSIVM ET LVNEBV RGENSIVM DVCE
S. R. I. ELECTOR ARCHITHESAVRARIO
RECTORE GEORGIAE AVGVSTAE MAGNIFICENTISSIMO

ILLVSTRIS
IVRECONSVLTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRO LICENTIA
SYMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
RITE CONSEQVENDI
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
FRIDERICVS DE GRAFFEN

HAMBVRGENSIS.

EDITIO SECVNDA.

GOETTINGAE AD DIEM XXV. OCTOBRIS CIOICCLXIX.

ERFORDIAE,
SVMTIBVS ION, MICH, HAGEN, MDCCLXXXIII.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS,

INTROITVS. DE CONFESIONE IN GENERE.

De vi confessionis ex iure Romano antiquo §. 1.

Mutatio iure Justiniano introducta §. 2.

Qui intentionem adversarii partim confitetur, partim negat, pro confesso haberi non potest §. 3.

CAP. I. DE CONFESIONE QUALIFICATA IN CAUSIS CIVILIBVS.

De qualitatibus, quae confessioni adiciuntur, tam connexis, quam disiunctis §. 4. De quibus hae regalae notandae sunt.

A) Si confessio qualitates connexas continet, non debet dividi, quod

a) cum natura processus & legibus convenit §. 5. quia,

b) si pars intentionis ab adversario negata est, ea ab altera parte probari debet §. 6.

c) & ita confessio quae sit sub qualitate connexa litis contest. negativam continet §. 7.

Exceptionem tamen patitur haec regula, si contra qualitatem praesumptio quaedam iuris militat §. 8.

Observationes quaedam in iusto usu huius doctrinae observandae §. 9.

B) Si confessio capita disiuncta continet, potest dividi §. 10. 11.

Opinio Riminaldi refutatur §. 12.

Argumenta contraria Doctorum post Glossam in l. 9. C. de Except. reiiciuntur §. 13.

Allegatur opinio eorum, qui omne fundamentum confessionis qualificatae in analogia quarundam legum positum esse existimant §. 14 & 15.

Exceptiones spuriae in hac doctrina recensentur §. 16 & 17.

CAP. II. DE CONFESIONE QUALIFICATA IN CAUSIS CRIMINALIBVS.

Probationum diversa ratio est in causis civilibus, quam in criminalibus §. 18.

Confessione in causis capitalibus simpliciter fides non habetur, ut in causis civilibus §. 19.

CONSP ECT V S.

*Nisi simul de delicto constet & circumstantiae cum confessione & rei
veritate conveniant §. 20.*

*Tum enim plene probat, nimirum si legitime in iudicio facta est §. 21.
Confessio qualificata in causis capitalibus non dividitur, si praesumptio
pro qualitate adiecta militat §. 22.*

*Deficiente vero hac praesumptione, reus qualitatem probare tenetur §. 23.
Probatur hac ex Const. Crim. Carol. §. 24.*

*Disquiritur quid statuendum sit, si reus qualitatem adiectam probat
§. 25. si eam probare non potest §. 26.*

*In hoc casu cessat poena ordinaria, quia ob praesumptiones nemo poena
ordinaria punitur §. 27.*

*Non tamen statim ad poenam extraordinariam recurrendum erit. §. 28.
Sed media potius eruendi veritatem adhibenda sunt, tortura videlicet,
aut territio §. 29. aut purgatorium §. 30.*

DE

DE
CONFESSIONE QUALIFICATA.

INTROITUS.

DE CONFESSIONE IN GENERE.

§. I.

Confessio adversarii in causis civilibus eo modo, quo leges eam definiunt, facta, pro plenissima probatione, immo omnium reliquarum corona atque regina habetur (a). Neque id aliter, quam summa iuris ratione affirmari posse, vel ex eo intelligitur, quod quisque facti proprii, quod videlicet iura & obligationes ipsius concernit, certissimum dare possit testimonium: quod vi sua superat omne genus probationis sive per testes, sive per documenta susceptum. Leges iuris romani in eo conveniunt, ut non tantum vim probationis, sed etiam vim sententiae & rei iudicatae illi adscribant, ea tamen adhibita distinctione, utrum in iure facta sit, an in iudicio, an prorsus extra iudicium. Confessus enim in iure habetur pro iudicato, secundum l. 1. D. de conf. Quicumque igitur in ius vocatus negotium ab adversario propositum absolute tanquam verum agnoscit,

A. 3

*) MYSINGER Resp. I. n. 6. GAIL, L. II. obs. 106.

agnoscit, eius lis iam finita habetur, nec Praetor iudicem pedaneum cognitio peragitur, sed eadem ratione, qua adversus iudicatos a litio iudicati, ita adversus consistentem actio aeris confessi sive confessoria datur *b)*, l. 23. §. fin. l. 25. §. 1. D. ad l. Aquil. qua quis ab adversario vi confessionis illud persequitur, quod ex facto confesso debetur. Coram magistratu competente factam confessionem ponunt leges; cum alioquin vim tantum extrajudicialis confessionis haberet *c)*. Nec minus ipsius adversarii praesentia aut illius, qui pro eo in iudicio compareret, ut procuratoris, requiritur, cuius etiam tacita acceptatio sufficit. Alla ratio est confessionis in iudicio factae, id est coram iudice pedaneo, quae non statim vim rei iudicatae habet, nec in iudicio confessus pro iudicato habetur, plene tamen probat contra consistentem eiusque heredes, & iudex pronunciare, atque reum condemnare ex ipsa legis dispositione obligatur *d)*. Hoc loco quoque requiritur tam iudicis competentia, quam adversarii praesentia, ita tamen, ut ea confessio quoque pro iudiciali habeatur, quae per scripturam iudici oblata, & cum adversario communicata est.

§. II.

Perstitit discrimen confessionis in iure & in iudicio factae usque ad ea tempora, quibus differentia inter praetorem & iudicem pedaneum, inter ius & iudicium ab usu recedere coepit. Postquam enim ad ipsum magistratum totius causae cognitio pertinet: ipsi integrum est, mandata sine clausula decernere adversus reum qui intentionem actoris ante litis contestationem penitus confitetur: si confessio post litis contestationem sequitur, sententiam condemnatoriam postulat. Plane extrajudicialiter facta confessio, sive scriptis, sive ore, sive alio modo prolata plenam probationem efficit, dummodo deliberato animo facta atque in iudicio satis probata sit *e)*.

§. III.

Quo maius vero est incommodum, quod ex confessione premit consistentem: tanto maiori opus est cautione, ne quodeunque rei assertum, quo

b) Probe distinguenda ab illa reali. Haec enim est personalis, nec datur nisi contra consistentem eiusque heredes arg. l. 6. §. fin. D. de re iud. *c)* vid. tit. C. si a non comp. iudic. *d)* L. 74. pr. D. de iudic. *e)* L. 13. C. de n. n. p. l. 26. D. de pos. l. 15. C. de fid. instrum. Nov. XC, c. 2. vid. LAVTERBACHII Diss. de confessione.

quo tantum partem intentionis ab adversario prolatae tanquam veram agnoscat, pro confessione absoluta habeatur & onus probandi ei prius imponatur, quam omnis intentio adversarii per confessionem satis probata sit. Accidit illud in hac specie, si reus intentionem actoris puram sub certa limitatione confitetur; tum enim, quia unius eiusdemque facti partem concedit, partem negat, omnis plane intentio actoris ex confessione rei profundata haberi nequit, prout a nonnullis iuris interpretibus existimatum est. Quam falsa enim haec opinio sit, & quantum analogiae legum & naturae processus obversetur, explicare operam dabo, cum de confessione sub qualitate facta differere periculum facio. Nec hanc materiam inutilem esse arbitror, cuius vis se exserit in quaestione, num ea qualitas, sub qua quis in iudicio factum adversarii confitetur, ab ipso confitente, an vero intentio ab altera parte probari debeat. Quantum vero in omni causarum genere intersit, cui inter partes probatio iniungatur, vel quilibet intelligit, qui omnem eventum litis nunquam fere non ex probatione pendere perspicit. Itaque operam me non perditurum esse puto, si, quo tempore mihi specimen inaugurale exponendum est, doctrinam confessionis qualificatae pro virum modulo tractandam aggredior, praesertim cum multi Doctores eam prorsus intactam reliquerunt, alii, quasi per transennam praetereuntes adspexerunt, pauci admodum eam sub exactius examen revocarunt. In quo tramite, ut iusto ordine procedam, prius naturam & indolem confessionis qualificatae praecipue in causis civilibus exponam, deinde de usu & singulari applicatione eius in causis criminalibus quaedam adiciam.

CAP. I.

DE NATURA ET INDOLE CONFSSIONIS QUALIFICATAE PRAECIPUE IN CAUSIS CIVILIBUS.

§. IV.

Confessio dicitur qualificata, quae fit sub certa limitatione *f*). Quod si enim quis agnita facti proprii veritate, simul affirmat, ipsi causae principali additam

f) Vid. Ill. BÖHMERS Princ. iur. canon. §. 824.

additam esse limitationem, hanc confessionem Doctores g) qualificatam nominant h). Sub limitatione vero intelligimus talem qualitatem, qua factum quoddam determinatur. Quot modis igitur factum determinari potest, tot dantur genera limitationum. Fieri illud potest vario modo, tum intuitu perdurantis, tum intuitu refectionis, tum intuitu implementi vel consummationis tum intuitu existentiae & validitatis negotii. Huc referantur conditiones, modi & pacta qualiacunque, quae negotio cuidam adiiunguntur. Ex eo vero intelligitur, quasdam limitationes cum causa principali connexas esse, quasdam vero separatas & disiunctas. *Connexae* sunt, a quibus factum, qua tale, & quatenus initum est eiusque iura & obligationes dependent. *Disiunctae* sunt, a quibus factum qua tale eiusque iura & obligationes non dependent, quamquam eius implementum concernere possint i). Cum ea quae factum ipsum, qua tale, respiciunt, ut plurimum eodem tempore, quae vero ad eius implementum vel executionem pertinent, diverso tempore intervenire soleant: interpretes etiam a temporis rationibus characterem qualitatis connexae vel disiunctae reperiunt, prout vel in continenti vel ex post adiecta est: quamvis & eundem per se sufficientem non agnoscant, sed ita circumscribant, ut ab eo simul factum, qua tale, dependere vel non dependere ponant. Si quis confessioni qualitates connexas adiiicit, haec regula obtinet: *Confessio qualificata non debet dividi, sed ab adversario vel in totum acceptanda vel in totum repudianda est.* Huic regulae vis tribuitur, ut adversarius acceptare non possit eam confessionis partem, in qua intentionem suam fundat, alteram vero repudiare & eius probationem exigere. Aut enim acceptare & tanquam verum agnoscere debet id, quod alter confessus est cum qualitate, aut, negata limitatione, totam confessionem repudiare & intentionis suae proba-

g) BARTOLVS & Dd. in l. *siquidem* C. de Except. & in l. AVRELIVS §. idem quaesit de lib. leg. BALD. in l. 2. C. de donat. ante nupt. & innumeri, qui hos sequuntur.

h) Pertinet haec tantum ad veram confessionem, sive scriptis sive ore prolatam s. iudicalem s. extraiudicalem, modo haec satis probata sit. Ficta enim confessio, quomodo sub qualitate quadam fieri queat, vix cogitari potest. i) vid. FRANTZKIVS in Resol. jur. quaest. 20. Connexa sunt, quae vel uno tempore simul, vel successive quidem, sed incontinenti expediuntur. Separata sunt connexa, vel quae diversis temporibus sunt, vel quae in continenti quidem sequuntur, unum tamen ad alterius determinationem non venit, aut quae quidem se invicem determinant, non tamen in continenti apponuntur.

probationem suscipere. Etenim confitens, nisi alter concedat qualitatem adiectam, negotium ipsum pure & simpliciter agnovisse non censetur.

§. V.

Regula, quod confessio qualificata in capitibus connexis dividi non debeat, tam cum natura processus, quam cum regulis probationum optime convenit. Actor fundamentum agendi probare debet, adeo ut, si vel minimam actionis partem neget reus, haec ab actore prius probanda sit, quam eius petito satisfieri possit. Pertinet ad iudicis officium ut facta rei responsione, actori ea actionis capita probare iniungat, quae a reo negata sunt *k*). Egregia eam in rem est sanctio Imperatorum in l. 9. C. de except. *Si quidem intentionem actoris probatione deficere confidis, nulla tibi defensio necessaria est. Si vero de hac confitendo, exceptione te munitum asseveras, de hac tantum agi convenit. Nam si etiam de intentione dubitas, habita exceptionis contestatione, tunc demum, cum intentionem suam secundum asseverationem suam petitor probaverit, huic esse locum monstrari convenit.* In hac lege summa ratio latet eius regulae quam de confessione qualificata dedimus. Quodsi enim pars intentionem suam per confessionem adversarii probare vult, confessio eadem momenta contineat necesse est, quae intentionem alterius efficiunt. Si igitur confessus vel minus quam quod in actione propositum est, vel sub diversis relationibus vel per limitationem faretur, tum intentio actoris per confessionem non fundatur, sed aliunde fundamentum actionis evincendum est. Si v. c. actor intendit, reum sibi promississe centum, reus vero profiteretur se quidem promississe, sed non aliter quam sub conditione, si Romam iter faceret; in hoc casu denegata est a reo simplex promissio, ea enim quae proponitur est conditionata. Actori itaque iniungenda erit probatio, promissionem simpliciter factam esse. Inter Judaeos certi loci antiquitus receptum erat, ut, qui domum suam venderet, certam summam in schola Judaeorum deponeret, in acquisitionem aliorum bonorum immobilium impendendam. Actor domum suam vendiderat, ob aes alienum, quo obruebatur. Post aliquot tempus agit adversus Praefectos scholae ad restitutionem nominis, quod se, ex more recepto, depositi loco scholae de-

B

diffe

k) Vid. HAHN Diss. de litis contestatione §. 33, in III. PÜTTERI Opuscul. rem iudiciar. Imp. illustr. n. 13.

diffe assererat. Rei, depositionem pecuniae inter se quidem usu receptam esse agnoscens, actorem tunc temporis nihil deposuisse contendeat ob aes alienum contractum, cui expungendo pretium aedium ne quidem suffecerat. Quaerebatur, num actoris intentio ex confessione reorum, qua depositionem pecuniae apud se in usu esse agnoverant, fundata esset. Quod negatum est, quia intentio actoris praecipue in eo fundata erat, quod ex more Judaeorum certam summam deposuerit: morem vero Judaeorum agnitum esse non sufficiebat, cum actorem ex hoc more egisse rei pernegarent 1).

§. VI.

BOEHMERVS in Jur eccl. Prot. m) quem ante omnes sequimur, vel ob hanc rationem non dividendam esse confessionem qualificatam existimat, quia reus id negat, in quo cardo controversiae primario consistit. Ita enim loquitur: "is, qui promissionem sub conditione factam esse profiteatur, in effectu negat intentionem actoris, quae in pura promissione se fundat, adeoque illam probare debet: neque enim status controversiae in *promissione* se fundat, sed in eo, an *pure* promiserit, quae hic connexa sunt & ideo haud dividenda. Confessio enim talis non liberat actorem ab onere probandi, sed nihilominus fundamentum intentionis probare debet, nec reo imponendum onus probandi propterea, quod aliquid confessus sit. Plura saepe reus confitetur in litis contestatione, sed quia potiora adhuc negat, quae statum controversiae primario respiciunt, nihilominus actori probatio eius iniungitur, quod a reo negatum est" v. c. si locator agit adversus conductorem actione mutui ad solvendum centum, quae ex mutuo debet. Conductor respondit, se centum debere sed ex conductione. In hoc casu actori imponenda erit probatio, quia mutuum negavit, in quo intentio actoris posita est, & quod statum controversiae primario concernit. Nisi enim mutui probatio iniungeretur, actor ex locatione denuo idem debitum petere posset.

Quum quidam fideiussorio nomine facti essent, se intercessisse pro debitore, ea tamen lege & conditione, ut actor vicissim aliquid praestaret debitori, quod ab eo non esset adimpletum, Senatusque illius civitatis, coram quo causa agitata erat, existimans actoris intentionem ex hac reorum con-

1) vid. BOEHMERI Consult. T. III. P. II. n. 247. m) Lib. II. tit. 19. §. 2.

confessione fundatam esse, solutionem illis iniunxisset, nisi conditionem adiectam probaverint, decretum illud in iudicio curiali Lipsiensi reformatum esse docet HARTMAN, PISTOR *n*), & summa quidem iuris ratione, Rei enim negant fideiussionem ita simpliciter initam esse, ut ab actore proposita est. Cum igitur reus de intentione actoris dubitat, ea ante omnia probanda erit,

§. VII.

Proinde summo iure affirmari posse existimo, confessionem sub qualitate connexa factam, si accuratius naturam eius spectes, litis contestationem negativam involvere. Haec enim adest, si reus factum in actione propositum vel in totum vel ex parte verum esse negat *o*). Qui vero factum ab adversario assertum sub certa limitatione agnoscit, is quidem verum esse illud eatenus affirmat, quatenus cum limitatione coniunctum est, negat vero si factum sine hac limitatione consideratur. Si reus intentionem actoris sub conditione quadam suspensiva agnoscit, tum fundamentum agendi eatenus verum declarat, quatenus cum hac conditione coniunctum est, sine conditione vero factum actoris plane negat. Quodsi igitur actoris intentio in negotio quodam puro posita est, quod pure celebratum esse negat reus, quamvis id alia ratione initum esse non diffiteatur; actor ex natura litiscontestationis negativae ad eius probationem tenetur, v. c. Venditor agit actione venditii adversus emptorem ad contractum implendum. Emptor respondit, sese non emisse, nisi sub conditione, ut domus a servitute liberaretur, qua non impleta, sese consensum in emtionem venditionem non dedisse, nec itaque perfectum contractum adesse. Decisum est ab inelyto Ictorum ordine Gottingensi, actorem probare debere, emtionem venditionem pure factam esse, hac adiecta ratione: dem Kläger kommt das vermeynte Geständniß des Beklagten so wenig zu statten, daß vielmehr dessen Beziehung auf die vorgewiesene Bedingung, unter welcher er den Kauf eingehen wollen, deutlich genug eine Ablehnung des von Klägern als schlechterdings geschlossen angegebenen Kaufcontractts enthält. Improvide agunt patroni causae, qui huius rei parum solliciti sub colore externo litiscontestationis affirmativae rem non sic, sed aliter gestam esse

B 2

profi-

n) In quaest. iur. Lib. 4. qu. 16. n. 2. in eius operibus p. 1308. *o*) Vid. II. БОРН-МЕРИ Princ. iur. can. Lib. IV. P. I. Sect. III. tit. 7.

profitentur. Iudex enim parum cautus facile induci potest, ut reo onus probandi qualitatem adiectam iniungat, secutus vulgarem regulam, qua reo, qui litem affirmative contestatur & exceptiones adiicit, earum probatio imponitur.

§. VIII.

Confessio itaque qualificata, si capita connexa continet, onus probandi in adversarium devolvit. Haec tamen regula exceptionem patitur, si contra qualitatem a reo adiectam praesumptio iuris militat. Tunc enim adversarius confessionem dividere eamque acceptare potest sine qualitate, & ipse confitens, nisi causa cadere velit, ad suscipiendam probationem tenetur. Sic, si quis iniuriarum actione conventus, se quidem verba iniuriosa adhibuisse profitetur, sed sine animo iniuriandi prolata esse affirmat, ad probationem huius qualitatis obligatus est. Leges enim praesumunt, verba iniuriosa animo iniuriandi dicta esse, & tum demum reum a calumnia liberari volunt, si non convicii consilio se aliquid iniuriosum dixisse probaverit *p*). Qui intentionem suam in iure aliquo singulari fundat, illud non minus probare debet, quia in dubio pro iure communi & pro eo, quod regulariter in loco quodam statutum est, praesumitur. Egerat Senatus civitatis cuiusdam contra cives eius loci intuitu iuris eligendi rectorem scholae. Rei confitebantur, senatui competere ius nominandi, sed negabant, privative illi competere. Quaerebatur, num senatus confessionem reorum in totum acceptare deberet, aut quoad qualitatem adiectam repudiare posset. Responsum est, posse reiici qualitatem a reis adiectam, quia confitentes actori ius nominandi concedunt, insuper tamen ius singulare afferunt, quod in effectu ius nominandi destrueret eique contradiceret. Illos enim tale ius sibi tribuere, quod libertati nominandi contrarium esset, & quod tanquam ius singulare, cui ius commune & regula iuris resistit a reis probari deberet *q*).

Eadem est ratio in eo casu, si actor intendit, se ob certam causam reo aliquid dedisse, reus vero confitetur, se recepisse quidem, sed simpliciter sine ulla causa datum esse. Hic enim, quia donatio regulariter non praesumitur,

p) L. 5. C. de iniur. *q*) vid. I. H. BOEHMERI *Consult.* T. III, P. 2. n. 684.

sumitur, reus adiectam qualitatem probare debet, nisi ex propria sua confessione condemnationem pati velit r).

§. IX.

Quamvis vero absque hac praesumptione confessionem qualificatam, si adest limitatio connexa dividere non liceat, integrum tamen nihilominus est parti advesae, qualitatem confessioni additam refutare, & contrario probato, confessionem deinde absque qualitate acceptare.

Quaecunque haecenus de confessione qualificata non dividenda dicta sunt, non solum in reo ad actionem respondente, sed quoque in actore sub qualitate adiecta replicante & respondente obtinent. Iura enim actoris & rei intuitu probationis paria sunt. Unde, reo pactum remissorium allegante, si illud actor concedat, sed sub conditione quadam suspensiva factum esse adiciat, per hoc ipsum non censetur rei assertum profiteri sed plane negare & hinc onus probandi in reum devolvere, quod pactum pure factum sit.

Illud non minus in iusto usu doctrinae confessionis qualificatae observandum est, eam tum demum obtinere, quando de re ipsa non aliter, quam ex confessione partis constat, & si quis in iudicio per confessionem adversarii probare velit. Quodsi enim actor intentionem suam simpliciter probaverit, ita ut de ea iam aliunde sive per testes sive per documenta constet; reus qui sub qualitate confitetur, non propterea liberatur, sed eam qualitatem probare tenetur. Cum enim actor intentionem suam non tam in confessione adversarii ponit, sed in alia specie probationis, sola confessio sub qualitate connexa facta non infringere potest hanc probationem, sed ea alio modo elidi debet r).

§. X.

Quae haecenus a me tradita sunt, eo redeunt, ut confessio sub qualitate connexa facta ab adversario vel in torum acceptanda vel in torum repudianda sit, nisi quaedam praesumptio iuris contra eam militat. Restat igitur alterum confessionis qualificatae momentum, quod concernit confessionem separata & diversa capita continentem, si videlicet confessio sub

B 3

r) HARTM. PISTORIS *Quaest. iur.* Lib. IV. qu. 10. in eius operibus p. 130.

s) vid. HARTM. PISTORIS *Quaest. iur.* C. IV. qu. 16.

ea qualitate facta est, a qua non tam factum ipsum eiusque iura & obligationes dependent, sed quae magis executionem eius concernit. Hic enim regula quam supra dedimus, vice versa obtinet: confessio quae fit sub qualitate non connexa ab adversario pro parte acceptari pro parte repudiari potest. Quodsi enim confitens omnem intentionem adversarii tanquam veram agnoscit, simul tamen qualitatem quandam negotii principali accessisse affirmat, a qua iura & obligationes ipsius negotii non dependent, tum confessionem commode dividi posse, iam supra diximus. Sic, si directa depositi actione conventus respondeat: depositum quidem accepi, sed illud restitui; tum satis clarum est, quod haec qualitas restitutionis separari possit ab acceptatione depositi, cum implementum obligationis concernat. Pari ratione, si actori agenti ex mutuo reus respondeat, se quidem debere, sed actorem sibi rursus ex alio capite obstructum esse. Hic fundata est intentio actoris ex confessione rei: sed adiecta qualitas pertinet ad exceptionem eius. Idem enim est, ac si ita respondisset, fateor, me tibi ex mutuo debuisse mille, sed oppono tibi exceptionem compensationis. Eadem est ratio in omnibus illis speciebus, in quibus quis obligationem agnoscit, solutionem vero vel acceptilationem vel pactum remissorium adiectum esse affirmat, *l. 29. D. de minor.* Cum enim hae qualitates separata facta contineant, quorum unum cum altero simpliciter coniunctum non est, ea separari debere tanto certius apparet, quo magis constat, ex separatis factis, separata oriri iura & obligationes,

§. XI.

Dantur species, in quibus incertum atque dubium esse videtur; num haec qualitas, sub qua quis intentionem adversarii confitetur, vere connexa sit, necne. In contractibus enim, quibus conditiones vel pactiones adiectae sunt, saepissime dubitatur, a quoniam inter partes probatio earum exigenda sit. Condicio enim negotii adiecta qualitatem connexam simpliciter non efficit, nisi simul ratio habeatur, num validitas negotii, & ita iura & obligationes illius, a conditione dependeant. In quolibet itaque contractu id spectandum est, quod leges ad perfectionem eius requirant. Hoc si adest, negotium per se validum habetur, & si vel maxime limitatio adiecta sit, tamen pro connexa non habenda erit. Inde fit, quod conditio resoluciva contractui adiecta, qualitatem connexam efficere non possit, quia

quia negotium non reddit conditionale, sed tantum pure initum eveniente conditione resolvitur. Emtor agit actione emti adversus venditorem ad contractum implendum. Venditor confitetur, sese vendidisse, sed sub hac conditione, ut sibi liceret a contractu recedere, si intra mensem melior conditio offerretur, qua intra tempus praefinitum oblata, a venditione recedere contendit. Validitas emtionis venditionis hoc loco restricta non est per adiectum pactum additionis in diem, sed emtio venditio perfecta adfuit, simulac contrahentes in rem & pretium consenserunt. In promptu est alius casus ab inelyro Jureconsultorum ordine Goettingensi decisus. Emtor agebat actione emti adversus venditorem, ut rem emtam traderet. Venditor confitebatur, sese vendidisse, sed sub conditione, ut resolveretur negotium, si emtor intra mensem rem emtam non abduceret. Perfecta hic erat emtio, simulac consensus in rem & pretium adfuerat ¹⁾. Dum igitur reus venditionem fatetur, idem est ac si diceret, consensum in rem & pretium adfuisse, dum addit, conditionem adiectam esse, *ut resolveretur*, perinde est ac si affirmaret, negotium pure initum, resolvi debere existente conditione. Ex quo consequitur, qualitatem confessioni adiectam omnino separari posse ab emtione venditione, cum perfectio eius non dependeat nec suspensa sit ab existentia conditionis. Decisum quoque est, reum adiectam conditionem probare debere.

§. XII.

Exposita, quantum a me fieri potuit, natura qualitatum tam connexarum, quam separatarum, quae negotiis adici solent, superest, paucis rationes quorundam Doctorum expendere, qui in definienda confessione qualificata aliter sentiunt. HIPPOLYT. RIMINALDVS ²⁾ talem speciem proponit, in qua reus confitebatur, se rem quidem accepisse, mox vero uxori eius, ad quam illa pertinebat, dedisse. Quaeritur, num intentio actoris, qui hanc rem repetebat ex hac confessione fundata esset. Negat hoc RIMINALDVS, dicens, in confessione qualificata praecipue videndum esse, num limitatio ad qualificandum, ut ait, negotium principale additum sit. Nihil enim interesse, num unum factum ab altero diversum sit, modo illud per hoc determinetur & confessio uno orationis contextu proposita sit. Proinde hanc confessionem in casu proposito non esse dividendam, sed

¹⁾ Pr. Inst. de emt. vend. l. 1. §. ult. l. 2. §. 1. D. eod. ²⁾ In Consil. Lib. II. conf. 127.

sed eam ab auctore aut in totum acceptandam aut in totum repudiandam esse putat. Sed non est, quod amplectamur RIMALDI opinionem. Damus enim, confessionem qualificatam saepissime duo capita continere eamque tamen dividi non posse v. c. si reus confitetur, se centum promississe, sed sub conditione, ut alter Romam iter faceret. Damus porro, qualitatem in casu proposito a reo adiectam, ita comparatam esse, ut negotium principale, ut ait, per eam qualificetur. Inde tamen non sequitur, eam a causa principali seungi non debere. Non enim quaelibet qualitas adiecta onus probandi in adversarium devolvit, sed ea tantum, quae facta conuexa continet, quorum unum cum altero ita coniunctum est, ut iura & obligationes ab hac coniunctione dependeant. In casu proposito vero res longe aliter comparata est. Confessio enim, *rem ad confitentem pervenisse*, solo verborum contextu coniuncta est cum qualitate ea, *quod eam uxori auctoris reddiderat*, & diversa facta continet. Proinde in casu adducto reo potius probationem qualitatis adiectae iniungendam fuisse arbitror.

§. XIII.

Quam clara tamen atque perspicua ea argumenta sunt, quae supra §. 5. 6. 7. ad probandum fundamentum confessionis sub qualitate connexa factae allegavimus, non desunt tamen, qui post Glossam in *l. 9. C. de Except.* de omni hac doctrina dubitant. In ea enim dicitur, reum probare debere conditionem, quam adiecit. Statuunt igitur ipsam rem quam quis confitetur, & qualitatem, quam confessioni adiecit, non adeo cohaerere, ut separari & seungi non possent. Confitentem enim duo affirmare, tam ipsum factum principale, quam limitationem. Ex confessione ipsius facti fundatam esse intentionem adversarii, eumque ideo ad eius probationem adstringi non posse; in qualitate vero fundamentum aliquod defensionis positum esse, ab eo probandum, qui ad illud provocat. Deinde confessioni qualificatae eandem rationem inesse, quam invenimus, si quis intentionem quidem adversarii fundatam esse concedit, sed exceptionem pacti de non petendo intra certum tempus obiicit, cuius probationem in se suscipere tenetur. In *l. enim 5. Et 19. D. de prob.* asseri, ab ea parte quae dicit, adversarium suum aliquo iure prohibitum esse, specialiter lege vel constitutione, id probari oportere, & reum, si pacti conventi exceptione utatur,

uratur, docere debere pactum conventum factum esse. In l. denique 83 §. I. *D. de V. O.* talem casum proponi, in quo confitenti sub qualitate adiecta eius probatio imposita est.

Sed omnis vis horum argumentorum, si diligentius originem eius indagamus, in erronea ea opinione posita est, ac si is, qui sub limitatione connexa confitetur, intentionem actoris fundatam esse affirmaret, ideoque limitationem adiectam probare deberet. Sed supra iam dictum est, hanc confessionem magis negationem quam affirmationem continere. Insuper etiam dici non potest, assertionem confitentis duo comprehendere, quae separari & dividi possent. Cum enim factum principale determinetur per adiectam limitationem, sequitur, sine ea nec obligationem nec actionem cogitari posse, & ita limitationem esse partem actionis vel potius connexum obligationis initae. Quod deinde obiicitur argumentum, confessioni qualificatae eandem rationem inesse, quae adest, si quis exceptionem pacti de non petendo intra certum tempus opponit, quam probare teneretur, a diversis ad diversa conceptum est. Qui enim hoc pactum obiicit, is confitetur se obligatum & actionem iure civili adesse; qui vero sub qualitate connexa fatetur, non intendit liberari ab obligatione, sed potius se obligatum & actionem natam esse negat. Tandem adversus ea, quae ex l. 83. §. I. *D. de V. O.* proposita sunt, illud moneo, quod debitor non negaverit se Stichum promississe, sed de alio Sticho se cogitasse exceperit, cuius exceptionis probatio reo vel ideo incumbit, quod ex parte sua errorem admissum esse assereret: Addit ICtus in cit. Lege: *Sed hic est, ut is petitus videatur, de quo actor sensit. Nam stipulatio ex utriusque consensu valet. Judicium autem in invitum redditur, & ideo actori potius credendum est, alioquin semper negabit reus se consensisse x).*

§. XIV.

Doctores quoque ratione *fundamenti* in confessione qualificata aliter sentiunt, eamque magis in analogia quarundam legum, quam in doctrina de probationibus, & in natura processus positam esse existimant. Ut vero perspicue intelligatur vis legum, quae ad probandam confessionem qualificatam vulgo allegari solent, eas sigillatim explicabimus. Citant primum l. 23 *D. de Ufuc.* in qua dicitur: "si quis aedes mercatur, is non tam
C
singu-

x) Cf. ZANGER in Tr. de Except. P. III. c. 26. n. 178.

"singulos partes aedis, ex quibus aedes constant, sed solum cum aede possi-
 "dere putandus est, alias dici posset, quod alio tempore superficies, alio
 "solum praescribi deberet, cum tamen iuri civili non conveniat, ut una
 "res diversis temporibus capiatur, nec quoque recipi possit, ut eadem res
 "tanquam mobilis & immobilis simul possideatur. Applicatio huius leg-
 "gis ad litem contestationem qualificatam vel ideo dubia & anceps efficitur,
 "quod a praescriptione aedis & acquisitione rerum corporalium argumen-
 "tum duci nequeat ad confessionem, cuius ne minima quidem mentio in hac
 "lege facta est. Sed Doctores magis ex analogia huius legis argumentum
 "desumere, nec tam ipsam confessionem qualificatam, quam potius hanc reg-
 "ulam: *quod connexa non dividi debeant*, ex ea firmare voluerunt, Adii-
 "ciunt l. 16. *D. de admin. tut.* cuius verba ita se habent: "Cum quaeritur
 "iudicio tutelae, quae nomina a tutore facta agnoscere pupillus debeat,
 "MARCELLVS putabat, si tutor pecuniam pupilli mutuam dedisset, & suo
 "nomine stipulatus esset, posse dici nomina integra pupillo salva esse, de-
 "perdita & male contracta ad tutorem pertinere, sed verius se putare, posse
 "tutorem eam conditionem adolescenti deferre, ut *id*, quod *gessisset* tutor
 "in contrahendis nominibus aut in totum agnoscere aut a toto recedere:
 "ita ut perinde esset, ac si tutor sibi negotium gessisset. Idem est, etsi
 "pupilli nomine credidisset." In hac lege quidem omnia nomina a tutore
 "intuitu pupille contracta, tanquam unum nomen considerantur, sed inter
 "ea & inter confessionem qualificatam haec ratio diversitatis intercedit, quod
 "singula nomina non adeo connexa sint, ut separari non possent, in confes-
 "sione vero limitatio cum causa principali adeo connexa sit, ut tanquam
 "unum factum considerari possit,

§. XV.

Addunt l. 27 *D. fam. herc.* hisce verbis: *in hoc iudicio condemna-
 "tiones & absolutiones in omnium persona faciendae sunt: & ideo, si in
 "alicuius persona omissa sit condemnatio, in ceterorum quoque persona
 "quod fecit iudex, non valebit: quia non potest uno iudicio res iudicata
 "in partem valere in partem non valere.* Provocant quoque ad l. 29. §. 1.
D. de minor. in qua hic casus continetur: *Ex causa curationis condem-
 "nata pupilla adversus unum caput sententiae restitui volebat, & quia
 "videbatur in caeteris litis speciebus relevata fuisse, actor maior aetate
 "qui*

qui ad quievit tunc temporis sententiae, dicebat totam debere litem restitaurare. HERENNIVS MODESTINVS respondit, si species, in qua pupilla in integrum restitui desiderat, caeteris speciebus non cohaeret, nihil proponi, cur a tota sententia recedi actor postulans audiendus est. Ex hac praecipue lege probare student, confessionem qualificatam dividi posse, si capita non connexa contineat. Allegant porro l. 4. D. de leg. 11. ubi dicitur: *neminem eiusdem rei legatae sibi partem velle partem nolle verius est.* Adiciunt denique l. 24. C. de. transact. Sin vero certam quantitatem, quasi ab adversaria debitam, reddere se debere sine litis decisione confessi est: *tam eam quam residuam* debiti partem petere minime prohiberis,

Quae leges, si nihil aliud, hoc saltem probant, quod res, quae inter se connexae sunt & cohaerent, non dividi debeant, illae vero quae non coniunctae sunt, a se invicem discerni & seiungi possunt. Haec principia Doctores ad confessionem qualificatam applicarunt, moti sine dubio auctoritate iuris canonici & quidem c. 6. X. de instit. in quo hic casus continetur: Procuratores, nomine Episcopi Eboracensis, agunt coram sede apostolica adversus Archidiaconum Richemond. Petunt ius institutionis personarum & custodiam ecclesiarum vacantium, fundant intentionem suam in iurisdictione Archiepiscoporum, & in consuetudine generali, simul quoque in eo, quod concessio iurium, quae quibusdam archidiaconis Richem. facta esset, tantum personalis fuisset. Ad haec archidiaconus Richem. respondit, hanc dignitatem suadente rege Angliae H. ex perpetuo consensu capituli archidiaconatus concessam & reali & liberali concessione donatam esse. Archidiaconatum quoque in continua possessione tam istarum, quam aliarum libertatum, multorum Archiepiscoporum & regum & archidiaconorum temporibus fuisse, & Archiepiscopam sine ulla conditione eas concessisse. Lata est sententia interlocutoria, Archidiaconum in plena libertate eiusdem diaconatus tuendum esse, donec probatum legitime fuerit ex adverso, libertates ipsas archidiaconis ab archiepiscopis personaliter fuisse concessas. In hoc casu in lege proposito intentio actoris in confessione quadam personali fundata erat. Querebatur, num haec ex confessione adversarii satis probata esset, qui concessionem quidem profitebatur, sed sub ea qualitate, quod realis fuerit. Pontifex contendit, eam non fundatam esse, sed actorem prius probare debere intentionem suam, quae in

concessione personali posita est. Addunt *cap. 6. X. de Except.* in quo Sabinienſis epiſcopus eccleſiam quandum a monaſterio Ferſ. vindicans, ideo fundamentum agendi ſatis clarum eſſe putabat, quod monachi reſponderant, hanc eccleſiam dudum quidem fuiſſe ſubiectam eccleſiae Sabin. poſtea vero permutationis cauſa ad monaſterium Ferſenſe veniſſe. Sed deciſum fuit, intentionem Epiſcopi per adverſarii reſponſionem non fundatam eſſe, quia iuxta legitimas ſanctiones excipiens non cenſetur de intentione adverſarii conſeſſus eſſe *γ*).

§. XVI.

Non a re alienum erit, paucis exceptiones expendere, quae intuitu huius doctrinae a Doctores inventae sunt. Si enim ulla in omni iure doctrina multis limitationibus restringitur, haec est, quae nihil aliud clarior probant, quam quod ICri in ipsa notione confessionis qualificatae sibi ipsi parum constant. Potiores earum magis recensere, quam ulterius prosequi animus est. Confessionem qualificatam dividi posse existimant *z*).

- 1) Si qualitas non uno & eodem tempore rei principali accessit, v. c. si quis dicat, se promiſſiſſe, ſed ex intervallo demum adiectam eſſe determinationem. Tum enim plures articulos continere cenſent. Quod tamen ideo ſemper affirmare non licet, quia conſenſu partium etiam ex poſt qualitas quaedam negotio principali adiiici poteſt.
- 2) Si qualitas continet factum ſeparatum ab eo, de quo in confessione agitur v. c. ſi quis conſitetur, ſe mutuum quidem accepſiſſe, ſed alterum ex alia cauſa ſibi teneri. Cum vero hoc ad qualitates, quae a facto principali diſiunctae ſunt, referri debeat, nomen exceptionis a qualitatibus connexis non meretur.
- 3) Si qualitas confessioni inutiliter fuit adiecta. Tum enim, quia factum non ſatis ea determinatur, etiam ad eum effectum coniungi non poſſe exiſtimant, ut probatio aſſerti ab altero exigatur.
- 4) Si qualitas confessioni adiecta magis iuris eſt, quam facti. Quae quidem confesſio neque prodeſt, neque obest conſitenti, quia ius per ſe certum eſt *a*). Proinde ſi reus proſitetur actorem poſſeſſiſſe, ſed hanc

γ) Conf. l. 9. D. de Except. *z*) BRUNNEMANN in Proc. civ. cap. 21. pag. 215. n. 5. *a*) L. 2. D. de ignor. iur. & fact.

hanc possessionem vitiosam fuisse, tum probatam esse possessionem ex ipsa adversarii confessione putant, & iudicium dicendum in actoris favorem, cum de iure eius potiori clarissime appareat *b*). Sed haec vix quoque nomen exceptionis meretur, quia omnis confessio semper de facto nunquam vero de iure fieri debet.

Cum vero iam dictum est, eam demum confessionem qualificatam vel in totum acceptandam vel in totum repudiandam esse, qua factum aliquod sub limitatione connexa ab adversario tanquam verum agnoscitur, patet, omnes hos casus per ipsam definitionem, in qua facta connexa supponimus, iam exclusos esse, nec exceptionem efficere posse, eam sub ipsa regula non comprehendantur.

§. XVII.

Addunt quoque hanc limitationem, si adversarius qualitatem eam falsam esse probaverit. Cum enim partes in uno eodemque facto conveniunt, intuitu aliquarum determinationem vero dissentiunt, propter quas adversarii intentionem non fundatam esse confitens affirmat, sequitur, simulac probatum est, falsam esse determinationem a reo adiectam, statim quoque fundatam esse intentionem alterius ex confessione adversarii. Sed hanc quoque spuriam esse exceptionem, inde apparet, quod omnis quaestio in confessione qualificata eo spectet, cui onus probandi iniungendum sit. Probata itaque ab adversario falsitate qualitatis, post probationem non amplius de confessione qualificata quaeritur.

Denique si quis primo simpliciter confessus est & ex intervalle demum qualitatem annexit; confessionem separata capitula continere & ita dividi posse affirmant. Maiori vero iure statuendum esse existimo, etiam post confessionem adici posse qualitatem ad eum effectum, ut non dividatur, dummodo vere connexa sit, quod non ex modo quo proponitur, sed ex ipsa eius natura diiudicari debet. Mutari enim potest quaelibet confessio nociva vel probato errore, vel restitutione in integrum *c*).

C 3

CAP.

b) CRAVETTA Conf. 150. n. 5. HARTM. PISTOR Lib. IV. qu. 16. n. 4. *c*) Cf. Ill. G. L. BOEHMERI X. de confes. c. 2. X. de rest. in Princ. iur. canon. pag. 551. c. 3. integr.

CAP. II.

DE CONFESIONE QVALIFICATA IN CAUSIS CRIMI-
NALIBVS.

§. XVIII.

Quae sufficienter probant in civilibus, non per omnia eundem effectum habent in causis criminalibus. In quibus cum de fama & vita hominis agatur, maximis tantum argumentis, quae summo verisimilitudinis gradu pollent & vix fallere solent, fides tribuenda est. Media igitur probationis incerta & lubrica aut plane non admittuntur, aut saltem eum effectum non habent, ut poena sequi auctorem suum possit. Sic v. c. iuramenti delationi in causis criminalibus locus non est, etiamsi per eandem innumerae causae civiles finiantur; nec suppletorium admittitur, quia iuramentum tanquam testem in propria causa constitui. Exactam probationem ius romanum desiderat, quamquam eandem iudiciis indubitanis, quae ad summum verisimilitudinis gradum adscendunt, peragi posse statuat. Satis luculenter disponitur in *l. 25. C. de prob. sciant cuncti accusatores, eam se rem deferre in publicam notionem debere, quae munita sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, vel iudiciis ad probationem indubitanis & luce clarioribus expedita*. Rigorem iuris romani non solum servant leges Carolinae criminales, sed ulterius progrediuntur, & probationi in causis sanguinis poenam inferentibus certos limites ponunt, profligata omni artificiali reum convincendi methodo. Ea probationum genera reiiciunt, quorum dubia & incerta est applicatio, ea sola retinent, quae per testes, aut documenta, aut per confessionem sunt. Integra Const. Crim. Car. sollicite distinguit *Muthmassung, Verdacht, Argwohn a Beweisen*, & in Art XXII, expresse constituitur: denn soll jemand endlich zur peinlichen Straffe verurtheilt werden, das muß gefeehen, aufs Beken-
nen und Beweisen, und nicht auf Vermuthung.

§. XIX.

Confessionis quoque diversa ratio est in causa criminali, quam in civili *d*). Ei enim qui in iudiciis privatis falsa profitetur, non adeo magnum

d) *L. 5. D. de cust. reor.*

num imminet periculum, quin aliunde vel fortunae beneficio vel summa industria recuperari posset. Sed in criminalibus confiteri admodum periculofum est, quoniam & vera confessis & falsa dicentibus idem doloris finis ostenditur *e*), & dilata poena facile exigi potest, exacta semel revocari non potest. Recte itaque monet QVINCTILIANVS: *f*) ea natura est omnium confessionis, ut possit videri demens, qui de se confitetur. Hic furore impulsus est, alius ebrietate, alius dolore, quidam questione. Nemo contra se dicit, nisi aliquo cogente. Non raro enim taedium vivendi, angustia rei familiaris, igoalor carceris, metus *g*), atra bilis, morbi insanabiles & quae aliae causae homines commovent, vitae suae finem exoptandi, hoc efficiunt, ut quis iudicem adeat, & de se ipso tale delictum confiteatur, pro quo mortem voluntariam subire possit *h*). Hoc monet ULPIANVS in *L. 1. §. 27. D. de quaest. non semper ei fidem habendam esse, qui ultro de maleficio confitetur*. Eadem quoque est sententia D. SEVERI in eiusd. legis §. 17. qui rescribit: *confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere, si nulla probatio religionem cognoscentis instruat*. Ut igitur confessioni fides tribuatur, alia adminicula accedant necesse est, quae iudicem de veritate delicti convincant. Illius enim tantavis non est, ut iudex superfedere possit inquisitione: quin potius haec pro indagandis legitimae confessionis requisitis, tanta prudentia, sagacitate & aequitate peragenda sit, ut tam innocentiae, quam delicti indicia legitime detegantur. Proinde, si de poena capitali agitur, evidentia facti adesse debet, & maximae iniquitatis esset, sine ea reum animadversioni subicere. Simulac itaque aliqua ambiguitas & dubitatio in confessione emergit, iudex criminalis de ea removenda sollicitus esse debet. Hoc accidit, si assertioni confidentis narrationes vagae & indeterminatae insunt, quae nullis plane aliis circumstantiis intuitu loci, temporis & qualitatis delicti stipatae sunt. Non enim sufficit dixisse, furtum commissi, homicidium perpetravi, nisi simul de homicidio & de corpore delicti constet, nisi addatur, quis, quid, quantum & quo loco delicta sint. Quibus circumstantiis in cognitionem exactiorem non vocatis, omnia incerta manent, & quid iustum aut iniustum sit, definire non licet.

§. XX.

- e*) Conf. HEINECCII *Diss. de religione iudicis circa reorum confessiones* §. 30.
f) QVINCTIL. *Declamat. CCCXIV*. *g*) *L. 1. §. 27. in fin. D. de quaest.*
b) Conf. LAVTERBACHII *Diss. de confessione* §. 48. LEVSEB in *Med. ad D. sp. DLXI. m. 1*,

§. XX.

Praeter evidentiā facti de veritate confessionis constare oportet, i. e. facta delicti exploratione allegatae a reo circumstantiae veritati conformes reperiri debent. Quo magis illae cum ipsa confessione conveniunt, eo plenior est verisimilitudo; si vero adest repugnantia, nihil actum censetur, & vis probabilitatis nisi profus decrescit, saltem maiori ex parte infirmatur. Si quis homicidium confiteretur, in indagatione vulnereum vero, a peritis suscepta, alia causa mortis reperitur, quam quae ab accusato edita est, condemnationi non statim locus erit, secundum *Nemes. Carol. Art. vi. xx. & x.* In delictis transeuntibus vero, cum ocularis inspectio non datur, nexus confessionis cum indicis concurrentibus pro corpore delicti est, & iudex criminales in iis acquiescere debet. Quia verò de existentia delicti satis constare & tamen evenire potest, ut quis se delicti auctorem profiteatur, qui crimen non commisit, iudex rationem habere debet eorum indiciorum, quae reum intuitu existentis delicti gravant. Quem in finem examen tali modo suscipiendum est, ut circumstantiae detegantur, quae innocens vix scire possit & ex quibus appareat, confitentem ipso momento delicti praesentem, eiusque participem fuisse. Egregia in hanc rem est sanctio Caroli V. ⁱ⁾. So obgemeldte Fragstücke auf Bekenntniss, die aus oder ohne Marter geschiehet, gebraucht werden, so soll alsdenn der Richter an die End schicken, und nach den Umständen, so der Gefragte der bekannten Mißthat halber erzehlet hat, so viel zur Gewisheit der Wahrheit dienlich, mit allem Fleiß fragen lassen, ob die Bekenntniss der obberührten Umstände wahr seyn oder nicht. Dann so einer anzeigt die Maafs und Form der Mißthat, als vor zum theil gemeldet ist, und sich dieselben Umstände also erfunden, so ist daraus wohl zu merken, das der Gefragte die bekannte Mißthat gethan hat, sonderlich so er solche Umstände sager, die sich in der Geschicht haben begeben, die kein Unschuldiger wissen kann.

§. XXI.

Ita comparata confessio in causis criminalibus plenam fidem operatur, si videlicet facta tam liquida sint & cum confessione conveniant, ut non possint non dolosum vel culpofum prodere delictum. Si infanticidii accusata

ⁱ⁾ In C. C. Art. LIV.

fata partum scienter cistae inclusisse, funiculum non obligasse, alimenta eidem subtraxisse fatetur, & haec omnia ita sese habere deprehenduntur, nulla dubitatio est, quin confessio effectum plenae probationis habeat. Quod vero ad eius formam attinet, leges desiderant, ut in iudicio fiat, & quidem coram eo iudice ad cuius cognitionem causa praesens spectat i. e. coram iudice competente, & ab aetuario iurato calamo excipiarur *k*), aut ab eo, cui specialiter a iudice examen rei mandatam est. Quod si quis extra iudicium crimen confiteretur, tum ante omnia distinguendum est, utrum de causa capitali, an de non capitali agatur. Si posterius, maior fides confessioni habetur, & saepius reperita, quoad leviozem poenam infligendam sufficit; sin vero causa capitalis adest, semiplenam tantum probationem operatur, & non nisi indicium ad torturam efficit, si de ea certo constet *l*). Cum vero in iudicio reperitur, eandem fidem habet, quae iudiciali competit,

§. XXII.

Quibus praemissis, ad confessionem qualificatam progredior. Haec in causis criminalibus ex iisdem principiis aestimanda est, ac in civilibus, quousque nulla ratio diversitatis intercedit. Talis oritur ex natura delicti, tanquam facti absolute prohibiti. Eiusmodi factum itaque ex regula praesumitur illicitum, nisi specialis interveniat ratio, ex qua illud a vitio delicti alienum & legitimo iuris sui usu susceptum esse praesumi queat. Ex quibus intelligitur, confessionem qualificatam facti, quod sua natura in delictum incidit, ita dividi posse, ut reiecta ad probationem exceptione, delictum pro agnito habeatur: confessionem vero, sub ea qualitate factam, pro qua militat specialis praesumptio, dividi non posse, sed eam in totum vel acceptandam vel repudiandam esse. Ex facto accidisse refert SCACCIAS *m*), ob homicidium accusatum confessum esse, se occidisse Titium eo tempore, quo iam banno punitus fuerat. Cum praesumptio ex statu praesenti pro qualitate a reo adiecta militaret, accusatori probatio iniuncta est, quod homicidium ante illud tempus factum sit. Ponamus ob incestum accusatum confiteri concubitorum, sed eam, cum qua concubuit, sibi sanguine iunctam esse, negare. Fingamus, publice non constare de consanguinitate inter has personas obveniente; nulla ratio est scientiam consanguinitatis ex

D

con-

k) vid. Const. Crim. Car. Art. CLXXXI. *l*) vid. C. C. C. Art. XXXII, Conf. II. CHR. FR. GEO. MEISTERI *Princ. iur. crim.* Sect. III, c. XV, §. 8. n. 3.
m) v. SCACCIAS in *Tr. de Judiciis* pag. 587. sq.

concubitu praesumendi, sed potius praesumptio facti alieni pro qualitate a reo proposita pugnat, ideoque incestus pro agnito haberi acquit.

§. XXIII.

Deficiente vero hac praesumptione pro qualitate a reo adiecta, reus onus probandi subire tenetur: cum ex confessione facti illiciti contra eum militet praesumptio. Eandem sententiam sequitur GAIL. in *Tr. de Pac. publ. n*) existimans, confessionem qualificatam in causis criminalibus sine qualitate acceptari posse, ex hac potissimum ratione, quod in delictis praesumptio semper contra delinquentem militat o), & ideo in causis fractae pacis confessionem rei qualificatam sine qualitate necessariae defensionis acceptari posse & probationem eius reo per modum defensionis incumbere existimat.

GVAZZINVS in *Oper. Crim. p*) exemplum notarii affert, qui ob commissum falsum accusatus & fere convictus, cum non dolo sed ex errore vitium accidisse assereret, ad probandum allegatum errorem condemnatus est.

Pari ratione, si mulier, quae clam peperit & partum occultavit, ignorasse se esse praegnantem, aut mortuum esse infantem contendit; innocentiae & ignorantiae haud probabili fides non habetur absque probatione q). Ex graviditatis enim partusque occultatione indicium dolosae caedis oritur, cum in clandestino partu iam culpa aliqua lateat, etiamsi nec de vulneribus partui illatis constet, nec mater ex imperitia & negligentia quid agendo aut partui debito modo non subveniundo causam mortis praebuerit. v. c. c. c. *Artic. cxxxj*. So aber ein Weibsbild ein lebendig gliedmäßiges Kindlein, das nachmals todt erfunden, heimlich geböhren und verborgen hätte, und so dieselbig erkundigte Mutter — Entschuldigungsweise fürgebe, wie das Kindlein, ohne ihre Schuld todt von ihr geböhren seyn solt, wollt sie dann solch ihr Unschuld durch redlich gut Ursachen und Umstände durch Kundschaftt ausführen —. Denn ohne obbestimte gnugfame Beweisung, ist der angeregten vermeynten Entschuldigung nicht zu glauben, sonst möcht sich eine jede Thäterin mit einem solchem gedichten Fürgeben ledigen. Tales enim circumstantiae excusationem verisimilitudine alienam efficiunt. Itaque additur: so ist kein glaubwürdigere Ursache, dann das dieselbige Mutter durch boshaftigen Fürsatz vermeint, mit Ertödung des

unschul-

n) L. II. c. XVI. n. 3. o) c. I. X. de praesumpt. l. 2 §. 8. D. de vi bon. rapt. l. 5. C. de iniur. Notant hoc Dd. in c. 2. X. de instit. p) V. GVAZZIN in *Oper. Crim. Def. XXXII. c. XXXV. n. 6. q* V. THESAURVS in *Decis. pedenont Dec. XIII. l. II. BOEHMERI I. E. P. lib. II. tit. 13. §. 4.*

unschuldigen Kindleins, daran sie vor, in oder nach der Geburt schuldig wird, ihre geübte Leichtfertigkeit verborgen zu halten.

§. XXIV.

Eadem ratione ex confessione homicidii praesumptio iuris militat contra eum, qui moderamen inculpaetae tutelae ad sui defensionem allegat. Expresse illud sancitum est in *l. r. C. ad l. Corn. de sic. qui si probaverit, non occidendi animo hominem a se percussum esse, remissa homicidii poena, secundum disciplinam militarem sententiam proferet r*). Evidentius adhuc eam in rem disposuit Imperator Carolus V. in *C. C. Art. CLXI.*

Welcher sich aber nach Erfindung der That einer gethanen Nothwehr berühmet, oder gebrauchen will, und der Ankläger des nicht geständig ist, so legt das Recht dem Thäter auf, solche berühmte Nothwehr zu Recht genug zu beweisen, beweist er die nicht, er wird schuldig gehalten. Cum enim homicidium inter privatos absolute prohibitum sit: & non nisi in defensionis casu excusationem recipiat, leges summo iure probationem moderaminis inculpaetae tutelae postulant. Nec obstat, quod quilibet in dubio bonus praesumatur. Hic enim iam constat de facto, regulariter iniusto, quod ideo bonum praesumi non potest. Ne dicam, si homicidae simpliciter fides tribueretur, rarissime poenam homicidii locum habiturum esse s).

SEBAST. GVAZZINVS *t*) putat quidem, si confessio incipiat a negativa *v. c. non occidi, sed si occidi, ad defensionem occidi*; vel si incipiat a conditione, *si interfeci, ad defensionem interfeci*, tum confessum pro negante habendum esse, & talem confessionem dividi non posse, actorem itaque probare debere, homicidium dolo commissum esse. Observandum vero, eiusmodi confessionem esse indeterminatam & incertam, ideoque iudicem ante omnia laborare debere de clara & perspicua facti confessione.

§. XXV.

Sed videamus, quo effectu suscipienda sit probatio, si praesumptio iuris aut indicia contra qualitatem adiectam militent, & ita reo onus probandi incumbit. Utrumque considerabimus casum, quo reus qualitatem adiectam vel probat vel eandem non probat. Neque enim priori casu simpliciter affirmari licet, confitentem & exceptionem confessioni adiectam probantem a poena & actione criminali liberum esse. Aliae enim excep-

D 2

tiones

r) Cf. ANDR. GAIL, de P. P. L. l. c. 16. n. 4. HARTM. PISTOR obs 125. s) Cf. KRESS Com. in C. C. C. ad Art. CXXI, §. 1, n. 3. t) In Oper. Crim, Def. XXXII, c. XXXV, n. 8.

tionem innocentiam rei omnimodo evincunt, v. c. si homicida moderamen inculpatæ tutelæ præterdit & sufficienter probat; alia vero minorem gradum doli vel culpæ involvunt, v. c. qui homicidium fateretur, sed deliberatum animum occidendi negat, & per imperitiam aut negligentiam potius homicidium commissum esse obiicit. Cuius rei consequens est, quod in quolibet casu obvenienti secundum naturam qualitatis & eius quod probatum est, iudicari debeat. Mulier, quæ clam peperit & partum occultavit *u)*, præsumtionem contra se habet, quod infanticidium dolose commissum sit. Ponamus vero eam vel sub tormentis vel alia ratione probare, sese animum lædendi non habuisse, sed pro ignominia abolenda partum clam edere voluisse, pro conservando vero alendoque eo optimum consilium cepisse, sed virium defectum aut aliam causam impedimento fuisse, quo minus lapsus infantis in terra noxium, aut effluxum sanguinis ex umbilico præcavere potuisset. Quæ omnia, si vel maxime clare probata sint, tamen mater ab omni poena non liberari potest, quia in clandestino partu culpa latet, nec ea ignorare potuit periculum clandestini puerperii eiusque incertum infelicemque exitum. In simili fere casu ita pronunciarum esse invenimus apud BOEHMERUM in *Observ. ad CARPZOVII Prax. Crim. x)*. "Dieweil D. F. in scharfer Frage erhalten, daß sie ihr Kind nicht umgebracht, noch ihm einig Leid zugefügt, so bleibet sie mit der ordentlichen Todesstraffe verschonet; sie wird aber gleichwohl von deswegen, daß sie die Schwängerung sowohl, als die Geburt des Kindes verneinet, mit Staupenschlägen und ewiger Landesverweisung billig in Straffe genommen."

§. XXVI.

In altero casu, quo reus limitationem confessioni adiectam probare non potest, quaestio in primis oritur, num accusator qualitatem a reo non probatam ad eum effectum reiicere possit, ut poena ordinaria infligatur. Quæ in re omnino interest, utrum de tali delicto quaeratur, de qua non aliter quam per confessionem rei constat, an vero illud iam aliunde probatum sit. In ultimo casu, nulla dubitatio oritur, quin reiecta qualitate poena ordinaria infligatur. Si vero nihil probatum est, & de delicto non nisi ex confessione accusati constat, tum, si vel maxime limitatio a reo addita, probari non possit, tamen poenam ordinariam non admittendam esse defendimus. Supra enim iam dictum est, neminem ex confessione propria ad poenam

u) v. C. C. Art. CXXXI, *x)* P. I. quaest. XV. obf. 4.

poenam capitalem, aut quae mortis poenae aequiparatur, condemnari posse, nisi eam veram esse aliunde appareat. Quodsi enim nulla inveniuntur indicia, quae cum confessione conveniant, ea non operatur, ut poena ordinaria confessum sequatur.

Valet illud eo magis in confessione qualificata, quae tantum abest, ut affirmationem contineat, ut potius factum ab adversario assertum, aut in totum aut pro parte neget. Proinde quoque reiecta qualitate eandem vim probandi non habet, quae purae confessioni tribuitur, quia omnis effectus eius in praesumptione iuris non elisa posita est y). Denique ex hac quoque ratione poenae ordinariae locus non datur, quia ex praesumptionibus nemo facile ad poenam capitalem aut corporis afflictivam condemnari debet.

§. XXVII.

Vis praesumptionum in probatione delicti tanta non est, ut ei fides haberi possit. Etiam si enim ius romanum violentis praesumptionibus in probatione criminis magnam vim tribuat, in eaque religioni iudicis multum relinquat: *quae enim argumenta ad quem modum probandae cuique rei sufficiant, iudex arbitrari & iudicari jubetur, quid aut credat aut parum probatum opinetur* l. 3. §. I. de test: longe aliter tamen iudicat Imperator Carolus V, qui sententiam, qua poena capitalis aut corporis afflictiva imponitur, liquidis & certissimis probationibus innixam desiderat. Hoc ex diversis locis C. C. C. praecipue vero ex *Art. XVII*, luculenter apparet: "Es ist zu merken, daß niemand auf einigerley Anzeigung, Argwohn, Wahrzeichen oder Verdacht endlich zu peinlicher Straffe soll verurtheilt werden, sondern allein peinlich darf man darauf fragen, so die Anzeigung, als hernach funden wird genugsam ist. Dann soll jemand endlich zu peinlicher Straffe verurtheilt werden, das muß aus eigenem Bekennen oder Beweisen beschehen, und nicht auf *Vermuthung* oder Anzeigung". Si ergo mulier, quae clam peperit & partum occultavit, defectum animi occidendi probare non potest, poena capitali non erit ple-tenda z). Eodem modo, si in casu homicidii opposita exceptio mode-

D 3

ramj-

y) In praxi tamen confessio qualificata, cui addita qualitas praesumptioni iuris adversa nec probata, aequiparatur purae legitimae, nimirum iudicialis qualificata cum iudiciali purae, extra iudicialis qualificata cum extra iudiciali purae pari passu ambulant. Vid. III. MEISTERI *Princ. iur. crim.* Sect. III. c. 15. §. 8. z) PAVL DE CASTRO in l. f. n. 4 & seqq. *Cod. de prob.* ALCIAT. *de praesumpt. reg.* 2. praes. 9. n. 4. FELINUS in c. asserte n. 6. X. *de praesumpt.* BOEHMERUS in *Obs. ad CARPZ. prax. crim. P. I. quaest. 15. obs. 4.*

raminis inculpatae tutelae probari non potest, nec tamen aliunde de animo deliberato constat, condemnationi ad poenam capitalem locus non erit. Quod eo magis ex verbis C. C. colligere licet, quia ne poena quidem ordinaria ex mente Imperatoris infligi debet, si vel maxime quaedam circumstantiae, quae speciem veritatis prae se ferunt, defensionis necessariae contrariae adsint: "Denn wiewohl nicht leichtlich ein Weib einen Mann zu einer entschuldigten Nothwehr ursachen mag, so wäre doch möglich" — a).

§. XXVIII.

Cessante itaque poena ordinaria non minus in quaestionem venit, num poena statim extraordinaria admittenda sit. Affirmat illud GAIL. in *Tr. de Pac. Pub. b)* "communis est Doctorum opinio, si de homicidio non aliter constat, nisi ex illa confessione rei qualificata, & reus in probatione qualitatis deficiat, quod poena capitalis s. banni non sit infligenda, sed mitior poena, eo quod in criminalibus requirantur probationes concludentes & luce meridiana clariores l. fin. Cod. de prob. l. absentem D. de poenis. Sed qualificata confessio, etsi sine qualitate acceptari possit, tamen ex parte rei non est pura simplexque confessio. Et licet praesumptio sit contra contentem in actibus illicitis & delictis, tamen ex praesumptionibus etiam vehementioribus non debet poena ordinaria sed extraordinaria & mitior imponi." *Thesaurus in Decis. pedemont. c)* exemplum affert de muliere, quae infanticidii rea allegat, ignorasse se esse praegnantem & casu emisisse foetum in latrinam. Quaerebatur, quid de poena statuendum esset, cum hanc exceptionem non probaverit. Thesaurus censuit, poenam mitigandam esse. Eadem ratione decisa est alia causa apud Thesaurum, in qua mulier clam filium pepererat & confitebatur, se quidem infantem peperisse sed mortuum. Judicat, hanc confessionem ad effectum poenam ordinariam infligendi non esse sciendam, ideo quod de delicto non aliter, quam per confessionem constaret, sed poenam extraordinariam dictandam esse d).

Ad poenam vero extraordinariam & mitiorem non statim confugiendum esse, vel ex eo patet, quia accusati saepissime exceptiones vagas & falsas, quae probari non possunt, proferunt. Quae si eum effectum haberent, ut poenam simpliciter mitigarent, rarius aut nunquam poenae ordinariae

locus

a) Vid. *Const. crim. Car. Art. cXLIV. b) L. I. c. 18. §. 6. c) Decis. XIII. n. 4.*

d) Quod tamen expressis verbis NEMES. CAR. ART. CXXXI, repugnat. Vid. I. H. BOEHMERI *Jur. eccles. Prot. c. 2. tit. 18. §. 4.*

locus esset. Nec tamen ideo absolvi potest accusatus, cum aequae salutis publicae noxium sit, si, qui alterum occidit, ob solam affirmationem moderaminis inculpatae tutelae, sine probatione ab omni poena liber esset.

§. XXIX.

Quodsi itaque reus, deficiente omni alia probatione, nihilominus in confessione qualificata perseverat, media eruendae veritatis prius adhibenda sunt, quam ad poenam progredi possit. Tortura aut terrore aut purgatorium pro circumstantiarum diversitate a iudice discernenda erunt. Tortura nimirum, si praesumptiones proximae quae rarissime fallunt, contra qualitatem militant. Et haec quidem indicia certa & indubitata esse, & cum delicto adeo convenire debent, ut nihil nisi confessio simplex delinquentis deesse videatur. Quaecumque vero indicia ad torturam sufficientia sunt, ob varias factorum & delictorum περιπτώσεις, accurate & ad numerum definiri nequit, sed prudentiae iudicis ut plurimum relinqui debet e). Quaedam tamen indicia expressa invenimus in Art. xxvii. C. C. C. "als die nachfolgende Articul, deren jeder allein eine redlich Anzeigeung macht, und zu peinlicher Frage genugsam." Quodsi in infanticidio de vi infanti illata liquido appareat, mulier vero infantem mortuum natum esse dicat, non nisi ad torturam recurrendum erit. Convenit cum eo Art. cxxx. C. C. C. "Darum wenn eine solche Mörderin auf gedachter ihrer ange-masten, unbeweisten, freventlichen Entschuldigung bestehen bleiben wollt, so soll man sie auf obbemeldte genugsame Anzeigeung bestimmts unchristlichen und unmenschlichen erfundenen Uebels und Mords halber mit peinlicher ernstlicher Frag zu Bekänntnifs der Wahrheit zwingen". Si armatus & robustior alterum infirmiore & armis destitutum occidit, postea vero moderamen inculpatae tutelae ad sui defensionem allegat, is non nisi per torturam moderamen probare poterit, & in simili fere casu responderunt Scabini apud BOEHMERVM in Obs. ad CARPZOV. quaeft. xxxiii. obs. 5. "So möchte Inquisit von wegen solcher begangenen und bekannten Entleibung hinwiederum mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gestraft werden. Es dürfte denn Gefangener in ziemlicher scharfen Frage, die Nothwehr erhalten; damit

e) Si praesumptiones, quae pro inquisito & contra eum militant, aequa lance persistunt, tum admodum difficile est, vel torturae locum facere, vel purgatorio omnem rem & decisionem committere. Inde quidam licti moti sunt, in tali casu sententiam sequi mediam & accusato poenam extraordinariam constituere. CARPZOV. Pr. ver. crim. n. 73. LEYSER sp. 600, m. 40. KRESS ad Art. XXII.

mit würde er gestalten Sachen nach, weil es ihm an Zeugen mangeln thut, billig gehört und zugelassen, und inmittest mit der Execution der zuerkann- ten Todesstraffe, bis die Tortur verrichtet, und man sich anderweit darüber des Rechtens belehret, in Ruhe gestanden".

Territio vero obinet vel ex natura criminis, quod poena corporis afflictiva puniri solet, vel ob defectum indicatorum ad torturam sufficientium, vel ob conditionem personae, cui tormenta applicari nequeunt, vel denique in infimae sortis hominibus, qui ob metum perituri purgationi canonicae committi non possunt. Quando itaque territioni in confessioni qualificata locus sit, arbitrio iudicis secundum leges iudicantis relinquendum erit.

§. XXX.

Denique ad *Juramentum purgatorium* progreditur, quod in causis criminalibus admittitur, quotiescunque contra reum praesumptiones & indicia verisimilia militant, nec tamen torturae aut territioni locus est. Quando itaque ex sola confessione delicti praesumptio contra veritatem qualitatis pugnat, purgatorium decernendum erit, si vel maxime contra qualitatem adiectam indicia nulla adsint. Quod si vero praeter confessionem propriam indicia contra additam qualitatem deteguntur, pro causae & accusati conditione, graviora quoque media veritatem eruendi applicanda erunt. Illustrare hoc iuvabit exemplo, quod extat in REINHARTH *Obs. ad Christ. Decis. h* in quo illustris ICtorum ordo Goettingensis loco torturae, quam Iureconsulti Rostochiensis foeminae infanticidii inculpatae distaverant, iuramentum purgatorium substituere non dubitavit. Verba huius sententiae adicere, non a re alienum erit: "Da nunmehr aus den verhandelten Inquisitionis Actis und geführten Defensions-Schriften soviel zu befinden, das zwar peinlich Angeklagte mit der Tortur. zu verschonen, es ist aber dennoch dieselbe nach vorhergehender ernstlicher Warnung vor der schweren Straffe des Meineides, sich zu reinigen, und das sie das in der Nacht zwischen 11 und 12 Uhr, ohne Beyhülfe allein zur Welt gebohrne Kind weder vor noch in oder nach der Geburt ums Leben zu bringen sich vorgenommen, weniger dergleichen Absicht bey oder nach der Geburt ins Werk gerichtet, und zu solchem Ende damit das Kind erkerben sollte, die Nabelschnur unverbunden nicht gelassen noch dasselbe, um es zu ersticken in das Hemd eingewickelt, und eben in solcher Absicht unter die Molse versteckt, und endlich sonst damit nichts vorgenommen, wodurch es ums Leben kommen sey, sie auch das es nach der Geburt wirklich gekebet, nicht verspüret habe, zu schwören schuldig. Sie thue nun solches oder nicht, so ist sie zwar ersten Falls mit der ordentlichen Todesstraffe zu verschonen: Es wird aber dieselbe um deswillen, das sie ihre Schwangerschafft deutlicher nicht entdecker, noch zur Zeit der Geburt um Hülffe geruffen, noch dasselbe nach der Geburt alsbald vorgezeiget, nach abgeschwornen Urphede des Landes auf 2 Jahr verwiesen, ist auch dafern sie soviel in Vermögen, die veruhrsachten Inquisitionskosten zu bezahlen pflichtig. Letzten Falls aber und dafern sie den zuerkannten Eyd ganz oder zum Theil abschwören nicht vermag, ergeheth ihrer Bestraffung halber oder sonst fernet, was Recht ist."

f) Vid. II. MEISTERI *Princ iur. crim. Sect. III c. 21. §. 4.* g) L. 6. §. 5. C. de his, qui ad eccles. confug. Auth. Novo iure C. de poen. iud. qui mal. iudic. L. 22. §. 10. C. de iur. delib. h) Vol. IV. obs. LIV.

Göttingen, Diss., 1769

ULB Halle 3
008 563 691

1078

24
1769, 26
3

DE
CONFESSIOE QVALIFICATA

SPECIMEN INAVGVRALE

QVOD
POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
GEORGIO III.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCAE ET HIBERNIAE REGE
DEFENSORE FIDEI

BRVNSVICENSIVM ET LVNEBVRGENSIVM DVCE
S. R. I. ELECTOR ARCHITHESAVRARIO
RECTORE GEORGIAE AVGVSTAE MAGNIFICENTISSIMO

VSTRIS
ORDINIS AVCTORITATE
ICENTIA
OQVE IVRE HONORES
ONSEQVENDI
VM EXAMINI SVBMITTIT
DE GRAFFEN

VRGENSIS.

SECVND A.

XXV. OCTOBRIS CIOICCLXIX.

ORDIAE,
CH, HAGEN, MDCCLXXXIII.

